

DASYS' Uddannelsesråds anbefalinger vedrørende specialuddannelse i sygepleje

Introduktion

DASYS finder det væsentligt, at også sygeplejerskerne kan bidrage til det fremtidige sundhedsvæsen. DASYS har derfor udarbejdet generelle anbefalinger for efter- og videreuddannelse af sygeplejersker. Her anbefales det bl.a.:

- At videreuddannelserne er en del af det formelle uddannelsessystem og foregår ved akkrediterede uddannelsesinstitutioner (Dansk Kvalifikationsramme for videregående uddannelse 2007).
- At videreuddannelserne er indplaceret i Bolognasystemet, sådan at de lever op til internationale krav til niveau og sammenlignelighed (Bologna 1999).
- At specialistuddannelserne er forskningsbaserede og indplaceret i det universitære system på masterniveau.

Den danske sygeplejerskeuddannelse er en generalistuddannelse på professionsbachelorniveau. Uddannelsen kvalificerer sygeplejersken til selvstændigt at kunne udføre, formidle, udvikle og lede sygepleje og til at kunne indgå i et fagligt, interprofessionelt og tværsektorielt samarbejde.

For at kunne imødekomme samfundets krav, omstillinger i sundhedsvæsenet og borgernes/patienternes ønsker og krav relateret til sundhedsydelser skal der være sammenhæng mellem grunduddannelsen og efter- og videreuddannelse af sygeplejersker. Det betyder at sygeplejersker skal efter- og videreuddannes til at kunne varetage specialiserede opgaver, hvor der henvises til DASYS visioner for efter- og videreuddannelser.

Fremtidens videreuddannelser

DASYS finder det afgørende, at der oprettes specialistuddannelser inden for de sygeplejefaglige områder, hvor grunduddannelsen ikke giver kompetencer til at udføre sygepleje på et forskningsbaseret niveau. Specialistuddannelserne skal ikke nødvendigvis etableres ud fra et medicinsk eller kirurgisk speciale. I stedet kunne en specialuddannelse fx etableres indenfor området kroniske lidelser eller hjemmesygepleje. Det er ligeledes en mulighed, at tage specialistmoduler på allerede eksisterende masteruddannelser fx master i rehabilitering.

En af DASYS' højt prioriterede indsatsområder er at sikre, at indholdet i specialuddannelserne er relateret til sygeplejefagets kernefaglighed og at specialuddannelserne kommer på masterniveau svarende til 60 ETCS point. Grundholdningen er, at der til stadighed skal arbejdes for at sikre forskningsbaserede uddannelser, som kvalificerer sygeplejersker til at imødekomme og varetage befolkningens behov for højt kvalificeret, forskningsbaseret sygepleje.

DASYS anbefaler derfor, at:

- der etableres specialistuddannelser inden for alle områder, hvor der kræves kompetencer til at udføre sygepleje på et forskningsbaseret niveau
- specialtsygeplejersker sidestilles med specialistuddannede læger i forhold til specialeplanlægning
- der er samme dækning af sygeplejersker med specialistkompetencer inden for de enkelte specialer
- specialistuddannelser udgår fra Undervisnings- og Forskningsministeriet

- specialistuddannelser tilknyttes formelle uddannelsesinstitutioner enten UC'er eller universitet.
- specialistuddannelser udbydes på samme vilkår som andre videreuddannelser
- specialistuddannelser er masteruddannelser eller moduler på eksisterende masteruddannelser
- der sker en fastsættelse af ECTS point af både den teoretiske og den kliniske del inden for alle specialistuddannelser
- der er ensartet niveau på den teoretiske del af specialistuddannelserne og at undervisningsindholdet er forskningsbaseret

Baggrund

Der er tradition for at sygeplejersker efter- og videreuddanner sig primært på diplomniveau, og en del uddanner sig på master- og eller kandidatniveau. Få uddanner sig på ph.d.-niveau.

I enkelte stillinger er der formelle krav til sygeplejerskernes postgraduate uddannelsesniveau. Det gælder for sygeplejersker med opgaver relateret til uddannelse af sygeplejestuderende, sygeplejersker med ansvar for udvikling af den kliniske sygepleje.

Specialuddannelserne i anæstesi, intensiv og psykiatrisk sygepleje blev i 1996 til i samarbejde mellem arbejdsgiverne og Sundhedsstyrelsen med det formål at løfte kvaliteten i den kliniske sygepleje i de tre lægefaglige specialer. Uddannelserne blev etableret udenfor det formelle uddannelsessystem og grundlaget var et næsten enslydende cirkulære for de tre uddannelser med en stor grad af detailstyring for tilrettelæggelsen af uddannelserne. Uddannelserne blev udbudt i flere uddannelsesregioner på tværs af amterne og uddannelsens øverste myndighed var et koordinerende landsråd bestående af alle chefsygeplejerskerne i de pågældende specialer og en læge. Den organisering består fortsat, dog har nogle specialuddannelser ikke længere en læge med i landsrådet.

Siden er der kommer specialuddannelser til i sundhedspleje og kræftsygepleje.

Formålet med specialuddannelserne er ifølge deres bekendtgørelser: At sygeplejerskerne kan varetage funktionsområdet for en specialuddannet sygeplejerske i det pågældende speciale. Afhængig af hvilken specialuddannelse sygeplejersken tager, kan det også medføre udvidede formelle kompetencer både i sygepleje og i behandling eller udredning.

Udfordringer

Når en sygeplejerske tager en specialuddannelse er hun ansat i det pågældende speciale og dermed væk fra sit afsnit i et år med fuld løn. I specialuddannelserne kliniske perioder er der forskellige aftaler vedr. den uddannelsessøgende sygeplejerskes andel i det kliniske arbejde. Arbejdsstedet betaler endvidere en uddannelsesafgift, der er forskellig fra specialuddannelse til specialuddannelse. Hver region tildeles et bestemt antal uddannelsespladser, så der ikke er frit optag. Det kan give udfordringer i forhold til, at efterkomme behovet i de enkelte regioner for specialuddannelserne.

Det er kun indenfor specialerne anæstesi og sundhedspleje er der et obligatorisk krav om en specialuddannelse. I sundhedsplejerskeuddannelsen kan der gives dispensation med få begrænsninger i opgavevaretagelse. Øvrige specialuddannelser har ikke noget obligatorisk krav om gennemført specialuddannelse for ansatte sygeplejersker. Dette står i kontrast til den lægefaglige uddannelse, hvor det er et krav med specialuddannelser indenfor alle grene.

Udfordringer i specialuddannelserne

- Det er problematisk, at der i det nuværende uddannelsessystem er uddannelser, der ikke er en del af det etablerede formelle uddannelsessystem. Det betyder, at specialuddannelserne
 - a. ikke har ECTS points
 - b. ikke på samme vis indgår i det anerkendte Bologna-system, som sikrer sammenlignelighed mellem uddannelser i Europa,
 - c. ikke vurderes efter kvalitetsstandarderne for uddannelser
 - d. afvikles udenfor det etablerede uddannelsesinstitutioner
- Det er ligeledes problematisk, at specialuddannelserne fortsat har så stærk en tilknytning til arbejdsgiver. Det medfører, at
 - a. arbejdsgiverne i et koordinerende landsråd, sammen med et lokalt uddannelsesråd, er øverste myndighed i tilrettelæggelsen og driften af uddannelsen
 - b. uddannelses daglige leder er en sygeplejerske ansat af det koordinerende landsråd
 - c. uddannelseslederen er ansat af arbejdsgiver
- En sidste problematik vedrører den økonomiske del af specialuddannelserne. Det er en dyr uddannelse, fordi
 - a. den uddannelsessøgende får fuld løn under uddannelsen
 - b. afsnittet betaler ofte også en løn til en fuldtids vikar
 - c. uddannelsesafgiften skal dække løn til en uddannelseskoordinator, sekretærbistand, eksterne undervisere og husleje
 - d. uddannelserne afvikles fortsat flere steder i Danmark med samme indhold og små holdstørrelser

Rammer for den fremtidige specialiserede indsats i det danske sundhedsvæsen

I Vejledning om udmøntning af sundhedslovens § 208 om specialeplanlægning beskrives følgende:

"Det er en grundlæggende præmis i specialeplanlægningen, at der er en sammenhæng mellem sundhedsfaglig erfaring, kvalitet og volumen på både individ-, enheds- og sygehusniveau".

"For at sikre varetagelse af en funktion hele døgnet, året rundt, og for at sikre opbygning og udvikling af erfaring og fagligt miljø, forudsættes det, at der typisk er minimum tre speciallæger, der kan varetage en given funktion på et sygehus inden for det pågældende speciale og på det pågældende niveau. Den enkelte speciallæge kan have kompetencer til at varetage flere funktioner".

Der er ikke tilsvarende krav til specialistuddannede sygeplejersker. Specialistuddannede sygeplejersker indgår således ikke i at sikre en høj, faglig kvalitet, i opbygning og vedligeholdelse af ekspertise, forskning og udvikling eller i opbygning af og udvikling af erfaring og fagligt miljø.

30. marts 2015

Rev 12. juni 2015

